

VARLIK AĞACI VE TÜREYİŞİ

Yücel DURSUN*

Özet

Bu yazıda Varlık Ağacı adını verdiğim bir kavramdan bahsetmekteyim. Kavram yeni olmasına rağmen felsefe tarihi dikkate alınırca kökleri Aristoteles'e kadar gidebilecek bir kavramdır. Bununla birlikte bu incelemede kavramın olası tarihsel kökleri incelenmemektedir. Varlık Ağacı kavramını, Lacan ve Badiou'nun felsefelerinin ışığında ve onların felsefelerinin ileri bir sonucu olarak çıkarsamaktayım. Buna göre, varolanların sistematik bir serimlemesi yapılabilir ve bu serimleme esasen ikili bir ağaç yapısından oluşmaktadır. Varlık Ağacı adını verdiğim kavram da bu ikili ağaçtan başka bir şey değildir. İşte bu makalede de, bu ikili ağacın nasıl çıkarsandığı ve onda bulunan özellikler ve ilişkiler enine boyuna incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Varlık, Türeyiş, Badiou, Lacan, Sayma

(Tree of Being and Its Genesis)

Abstract

In this article, I have been referring a concept, which I call Tree of Being. It can be rooted to Aristotle, though the new concept, if we take into consideration the history of philosophy. However, in this study, it is not considered the possible historical origin of it. Under the light of the philosophies of Lacan and Badiou, I have been inferring the concept of Tree of Being as an advanced consequence. According to this, it can be made a systematic exposition of beings. And this exposition consists of a binary tree essentially. The concept, which I call Tree of Being, is nothing except that binary tree, too. Here in this article, how this binary tree can be inferred from the philosophies of Lacan and Badiou and what are the properties and relationships on it are considered in depth.

Keywords: Being, Genesis, Badiou, Lacan, Count

---

* Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Bölümü öğretim üyesi
FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 2015 Güz, sayı: 20, s. 55-74
ISSN 1306-9535, www.flsfdergisi.com

“Varlık Ağacı” kavramı, ilk anda tuhaf ve bilmecemsi görünebilir. Bununla birlikte geriye dönüp felsefe tarihine baktığımızda bu kavramın aynı adla olmasa da taşıdığı içerik bakımından özellikle Platon, Aristoteles, Plotinos, Spinoza ve Hegel gibi filozoflar tarafından konu edildiğini görürüz. Bu içerik “kategoriler/ousia”, “kendinelik/başkalık”, “südur (emanatio)”, “İçkinlik/Aşkinlik”, “diyalektik” gibi kavramlardan oluşmaktaydı. Aslında bu içeriğin etrafında dönen kavram listesini ve buna bağlı olarak filozof adlarını daha da çoğaltabiliriz. Bununla birlikte buradaki amaç, ne bu temaları konu edinen bir felsefe tarihi yazısını kaleme almak ne de konuyla ilgili filozofların felsefelerini mercek altına yatırarak “Varlık Ağacı” kavramının bahsedilen kavramlarla ilgisini belirtmektir. Ben daha ziyade, aşağıda verdiğim program çerçevesinde ve Lacan ve Badiou’nun felsefi düşüncelerinin (ya da analizlerinin) ileri bir eleştirisi/sonucu olarak konuyu ele almayı ve de bu konuyu önceki yazılarımın¹ devamı olarak incelemeyi amaçlamaktayım. Dileyen bu yazıyı okuduktan sonra söz konusu filozofların ilgili temaları ile bağlantıyı kurabilir ya da araştırabilir.

20. yy. felsefesinde özellikle Lacan ve Badiou tarafından ortaya konan analiz ve düşünceler, bu konuya nereden başlamamız gerektiğine ilişkin iyi bir girizgah oluşturmaktadır. Öyle ki konuya ilişkin kavrayışımızın tam olabilmesi için söz konusu “giriş”in tarihsel olarak Lacan ve Badiou tarafından oluşturulması gerekiyordu. İşte bu girizgahı temel aldığımız bölüm, ilk bölümdür. Bu bölümde, yokluğun ya da boşluğun nasıl bir ontoloji arz ettiğine ve o ontolojinin Pascal Üçgeni ya da Doğal Sayılar bakımından anlamına bakılmıştır. Bu bakımdan Lacan ve Badiou’nun görüşleri konuyla ilgisinde incelenmiştir. İkinci bölüm ise, Varlık Ağacı adını verdiğimiz ve aslında ontolojik olarak var olanların türeyişinin hiyerarşik yapısını gösteren ağacın nasıl ortaya çıktığı ve özelliklerinin konu edildiği bölümdür. Bu bölümde, ağacın görünümü ele alındığı gibi çeşitli yapı özellikleri (ikili bir ağaç olması, yeni düğümlerin ortaya çıkışında ya da eskilerin tekrar edişindeki kimi özelliklerin saptanması vb.) de incelenmektedir. Son olarak varolanlara ilişkin soyut ve hiyerarşik bir yapıyı anlatan bu ağaca dair analiz ve değerlendirmemiz yer almaktadır.

Başlangıç ve Ontolojik Anlamı

Felsefenin temel bir disiplini olarak ontoloji, başlangıca nasıl baktığımızla içerik kazanan bir disiplindir diyebiliriz. Çünkü daha Platon’dan beri bilmekteyiz ki başlangıç, var olanlar açısından sonranın nasıl olacağını belirlemede önemli bir unsurdur. Platon’un *Parmenides* adlı

¹ Özellikle bkz. Dursun Yücel, “Lacan’ın Düşüncesindeki “Bir” Eksik Üzerine”, *MonoKL*, İstanbul, sayı: 6-7, 2009, 365-38. ve Dursun Yücel, “Badiou’da İki’yi Dengeye Oturtmak ya da Bir’in Hesaba Katılışı”, *FLSF*, Ankara, Sayı 15, 2013, ss:171-185

diyalogunda Bir'in kendindeliğinde ve başkalığında incelenmesinde, çok olarak var olan her şey, Bir'in bu kendindeliğinden sonraya düşer. Dolayısıyla ontolojik olarak öncelik/sonralık ilişkisi ve bu ilişkiden doğan çokluk, Bir'i konu edinir edinmez belirir. Fakat böyle bir incelemede Bir'in konumu geçerli olarak varsayılır. Herhangi bir türetimde sonuç olarak çıkarsanmaz, aksine başlangıcı belirleyen bir hakikat olarak konumu kabul edilir. Oysa Lacan ve Badiou'nun felsefi düşüncelerinde Bir'in hiçbir şekilde geçerli bir konumu yoktur. Ne çoktaki Bir olarak Bir ne de çoktan sıyrılmış olarak Bir konumu vardır. "Bir gibi sayılan" bir şey vardır ama o da tam olarak "bir" değildir. Çünkü onlara göre, başlangıçta "sıfırı" ya da "boşluğu" türeten "sunulamayan" bir "olanaksızlık" yer alır ve bunun sonucu da kendini tekrarlayan "hiçlik" ya da "var olmamadır". Dolayısıyla başlangıca ilişkin bakışımız ile sonuç arasında bir belirlenim ilişkisi var gibi görünmektedir. Eğer sonuç önemliyse, başlangıç da aynı derecede önemlidir.

Fakat söz konusu Lacan ve Badiou olduğunda, başlangıca ilişkin bilgimiz nereden gelmektedir? Ve bu başlangıcın bize sunduğu ontoloji nasıl bir ontolojidir? Önce Lacan ile başlayalım ve sonra aynı hat üzerinden Badiou'yla ilerleriz². Şimdi bir an için başlangıcı araştırmaya yönelik kaygımızı unutalım ve bize kendisini mümkün olarak sunan şeyin (bir varolanın) mantıksal statüsünü analiz edelim. Lacan'ın real (réel) olarak adlandırdığı bu şey, söylemde evrensel olarak betimlenebilecek bir olumlama ile dile getirilir. Örneğin bu bir zoolog için "meme"dir ve "memeliler" sınıflaması, varoluşu evrensel olarak olumlanan "meme" üzerinden yapılır. Fakat gerçekte bu böyle midir? Yani memeliler sınıflaması gibi bir şeyde (ya da "meme"nin adının geçtiği herhangi bir söylemde) "meme"nin evrensel olarak olumlanması, nasıl mümkün olmaktadır? "Memeliler"deki "meme", evrensel olarak olumlanan karakterini nereden almaktadır? Lacan, bu olumlamaya destek veren şeyin, ondan önce gelen ve onu mümkün kılan bir yoksunluk (privation) olduğunu belirtir.³ Çünkü "meme"nin evrensel olarak olumlanan konumu, onun yokluğunun yokluğu olarak dile getirilebilir. Böylece "meme"nin yokluğundan başlayarak onun varoluşu ile ilgili diğer konular mantıksal olarak düzenlenebilir. Lacan bu mantıksal konuları dört çeyrekli bir dairede gösterir: Bu konulardan evrensel/olumlama -(-1), evrensel/negatif -1'in dışlanması ile ortaya çıkar.

² Burada ele aldığım ve özetle vermeye çalıştığım konu, başlangıcın Lacancı anlamı Dursun Yücel, "Lacan'ın Düşüncesindeki "Bir" Eksik Üzerine", *MonoKL*, İstanbul, sayı: 6-7, 2009, 365-38. 'de ve sonra Badiou'daki "sunulamayan" kavramı üzerinden dile getirilen şey, Dursun Yücel, "Badiou'da İki'yi Dengeye Oturtmak ya da Bir'in Hesaba Katılışı", *FLSF*, Ankara, Sayı 15, 2013, ss:171-185 'de ayrıntısıyla anlatılmıştır. Dolayısıyla burada, konunun bazı önemli unsurları tekrar edilmiştir.

³ Lacan Jacques. "L'identification", *Séminaire IX*, Basılmamış Yayın, 1961-62. /7.3.1962/

Dolayısıyla evrensel negatif'den başlayarak evrensel olumlama ve bunların tikelleri oluşur. Fakat Lacan, analizi bu noktada bitirmeyerek devam eder ve ona göre, "evrensel olarak, pozitif evrensel olarak betimlenen olumlama, anlamını sadece olanaksızdan başlayan real'in tanımından alır"⁴. Yani örneğimizi düşünürsek, "meme"nin yoksunluğunu da önceleyen bir olanaksızlık vardır. Şu soru sorulabilir: Neden bu noktada durulmuyor da daha ileri gidiliyor? Çünkü analiz bu noktada hala devam etmektedir. Bir başka deyişle Lacan'a göre hala sürdürülebilir bir niteliği vardır. Analizi sürdürdüğümüzde ise, "hiç meme olmayabilir miydi, mümkün olmayabilir miydi?"⁵ gibi bir soru, yoksunluğu, mümkün olmama ile bağlayacaktır. Bu bağlantıda iki şey görünür olmaktadır: İlki hiçlik, beyanıyla, mümkün olmama üzerinden meydana çıkar. İkincisi ise, soru, yokluğun, hiçliğin de temelinde yatan bir olanaksızlığı bize işaret eder. Yani en temeldeki olanaksız... İşte real olan her şeyin bir başka ifadesi olan bu olanaksıza ulaşıldıktan sonra Lacan'ın analizi bu noktada durur. Bir anlamda başlangıca ulaşılmıştır ve o her şeydir. Söz konusu bu analiz evrensel her olumlama için aynı şekilde işleyeceğinden ulaşılabilecek nokta da aynı olacaktır, yani Lacancı anlamda olanaksız olacaktır. Şu bilinmelidir ki bu dilsel bir oyun değildir. Gelinen nokta, Lacancı analiz gereği zorunlu olarak çıkarsanan bir sonuçtur. Bir başka deyişle gelinen nokta, düşüncenin zorunlu olarak gittiği bir yerdir⁶.

O halde bu noktanın anlamı nedir diye sorarsak eğer, yanıt, var olan ve olanaklı olarak görülen her şeyin aslında bir hiç olduğu ve olanaklı olmadığı şeklindedir. Bu da, olanaksızın olanaklı olduğu anlamına gelmektedir. Böyle bir durumda ortaya hiçbir ontolojik durumun çıkmayacağını düşünüyorsanız acele ediyorsunuz demektir. Olanaksızın olanaklı olduğu bu başlangıç durumunda hiçliğin kendine özgü olan ve tekrar eden bir "ontolojisi" ortaya çıkar. Ama böyle bir ontolojinin çıkışına odaklanmadan önce Lacan'da olduğu gibi Badiou'da da başlangıç ne anlama gelir önce ona bakalım. Çünkü Badioucu başlangıç da, Lacancı başlangıç gibi paralel bir yoldan çıkar. Ve ontoloji her ikisi için de son tahlilde benzer anlamları taşır. Daha sonra hiçliğin sözünü ettiğim bu ontolojisine geri döneceğim.

Başlangıcın, dediğim gibi, Badioucu ifadesi ile Lacancı ifadesi hemen hemen aynıdır. Lacan'daki "olanaksız", Badiou'da "sunulamayan" (imprésentable) olmuştur. Sunulamayan'ın ontolojik statüsü de, tıpkı Lacan'da "olanaksız"ın bir dışlama mantığının temelinde yer aldığı geriyeye

⁴ Lacan Jacques. "L'angoisse", *Séminaire X*, Basılmamış Yayın, 1962-63./19.12.1962/

⁵ Lacan Jacques. "L'identification", *Séminaire IX*, Basılmamış Yayın, 1961-62./7.3.1962/

⁶ Peki Lacan'ın bu noktada bıraktığı analiz daha da ileri götürülebilir miydi? Evet. Bu konudaki inceleme için Bkz Dursun Yücel, "Lacan'ın Düşüncesindeki "Bir" Eksik Üzerine", *MonoKL*, İstanbul, sayı: 6-7, 2009, 365-38.

dönük olarak kavranmasında olduğu gibi, Badiou'da da retrospektif bir şekilde kavranır. Aslında retrospeksiyon, nesnelere sunumunu bize veren "sayma"da kökensel olarak bulunur. Bunun neden böyle olduğunun ayrıntısına burada girmeyeceğim fakat şu kadarını söylemeliyim ki "nesnelere radikal sayımı" da diyebileceğimiz "Aritmetik ya da Pascal Üçgeni"nin türetiminde bu kökensellik daha iyi görülebilir. Şimdilik şu kadarını söylemeliyiz ki sayma, esasen gecikmeli olarak ve geriye dönük bir biçimde gerçekleşir. Dolayısıyla nesnelere sunumu da bu biçimde olur. İşte bu noktada şu soru anlamlıdır: "[...] eğer yalnızca retrospektif bir biçimde [...] sayabiliyorsak, retrospeksiyonu önceleyen önde yer alan bir şeyin olup olmadığını sormak zorundayız."⁷ Saymada önde yer alan, yani sunumu önceleyen "mantıksal statüsü" böylece ortaya çıkar. O, sunum dışı olarak kendisine hiçbir şeyin ait olmadığı bir başlangıç noktasıdır. Sunulamayan'a hiçbir şeyin ait olmaması iki şeyi beraberinde getirir: İlki, hiçbir şeyin, yokluğun beliren varlığını, diğeri de bu varlığın kendini tekrarlayarak ortaya koyduğu ontolojiyi. Söz konusu ontoloji Badiou için, "boş küme" ve onun bütün sunumlardaki bitmek bilmeyen tekrarı demektir. Ve her tekrar, bir "varlık" bildirimidir. Tek farkla ki bu "varlık" bildirimi esasen bir yokluğun varlık bildirimidir. Dolayısıyla her sunum kendisine hiçbir şeyin ait olmadığı sunulamayan'ın "sunulamayışının" defalarca ve defalarca olan sunumudur.

Lacan ve Badiou'daki bahsi geçen başlangıç noktalarının ontolojik anlamlarına biraz daha ayrıntıda odaklandığımızda, "saymanın sistematığı" ile "nesnelere varoluşu" arasındaki yakın ilişkiyi görebiliriz. Sistematiğinden kastettiğim, anlaşılabilirliği gibi Lacancı anlamda Pascal Üçgeninin ve Badioucu anlamda da Doğal Sayılar'ın çıkışıdır. Bunların ontolojik anlamı her ne kadar Lacan ve Badiou bakımından benzer olsa da, her ikisinin kullandığı kavramlar farklıdır. Bir kere her şeyden önce şunu belirtmeliyiz ki Pascal Üçgeni özellikle Lacan tarafından kullanılan bir kavramdır. Badiou, daha çok Doğal Sayı ya da Sıralama Sayısı (Sonlu ve Sonsuz olmak üzere Ordinal) kavramlarını kullanır. Ve burada şimdilik yalnızca sonlu Sıralama Sayıları da diyebileceğimiz Doğal Sayılar ya da Pascal Üçgeninin türeyişi ile ilgilenmekteyiz. Diğer bütün sayıların bu bağlamda nasıl ele alınabileceği başka bir yazının konusudur.

Odağımızı özellikle Lacan'da "*Yad'lun* (İl y'a de l'un)" ve Badiou'da "*Bir gibi sayma* (le compte pour un)" kavramlarına ayarlayarak bu türeyişe ya da bir başka deyişle nesnelere ontolojisine bakalım. Önce Lacan'ın *Yad'lun* kavramını ele alalım. Lacan, sayıların türetimi konusu ile yakından ilgilidir ve özellikle de Frege'nin çalışmalarından haberdardır. Frege, *Aritmetiğin Temelleri* (*Die Grundlagen der Arithmetik*) adlı eserinde Doğal Sayılar'a ilişkin bir temellendirme girişiminde bulunur. Bu temellendirmede iki şey yapar. İlkin, her kavramın altına bir nesne düştüğüne yönelik bir

⁷ Calcagno Antonio, Badiou and Derrida, Politics, Events and Their Time, Continuum, 2007, s.69

tanım geliştirir. İkinci olarak da sıfırı, kendisine eşit olmayan kavramın altına düşen nesne olarak görüp onu bir olarak sayar⁸ Doğal sayılarda sayıların birbirini izleme mantığı da böylece çıkmış olur: Çünkü her sayal sayının sayımıyla sonraki izleyen sayının olanağı da kavramın altındaki nesnelere sayma mantığınca belirir. Örneğin 0'ın sayımı 1, sonra 0 ve 1'in sayımı 2, daha sonra 0, 1 ve 2'nin sayımı 3 gibi vb... Böylelikle 0'dan başlayarak bütün doğal sayılar türetilir. Lacan Frege'nin sayıların 0'dan başlayan türetimini değerli bulur. Fakat 0'dan 1'e geçişi mantıki olarak yetersiz görür.⁹ Lacan'a göre 1, 0'dan hemen ve öyle kolay kolay çıkmaz. Ve işte tam bu noktada *Yad'lun* adını verdiği kavramı geliştirir. 0'ın sayımında kelimenin tam anlamıyla 1 olmasa da *Il y'a de l'un (Yad'lun)* bir şeye geçilir. Hiçbir zaman tam olarak 1 olmayan bir şeydir bu. Sonrasında sayma düzenine devam edilir fakat ne 1 ne de onun ötesi olarak değil. Bir'in kolay kolay çıkamayışının nedeni ise, onun aynılık (mémeté) üzerinde değil saf ve yalın fark üzerinde inşa olması, farkta temellenmesinden dolayıdır.¹⁰ Onun temellendiği fark da, hiçbir zaman tam olarak aşılammakta radikal olarak kalmaktadır. Bu konuya sayı düzeninin türetiminde yani Pascal Üçgenin türetiminde tekrar döneceğiz fakat şimdi de Badiou'nun benzer kavramı "Bir gibi sayma"ya bakalım.

Bir gibi sayma da benzer mantığa sahiptir. Badiou sıfır ya da boşluk'un temellendirmesini *Varlık ve Olay*'da şu şekilde verir: "Sunulamayan'a hiçbir şey, hiçbir çoklu (multiple) ait değildir"¹¹. Bu, sunulamayan'a ait olan bir şeyin varlığını ortaya koyan bir bildirimdir: Hiçbir şeyin, yokluğun (rien). Yokluğun, hiçbir şeyin ya da sayma bakımından düşünüldüğünde boşluğun postüle edilen varlığı, bütün sunumlarda tekrar eden bir yinelemenin de adıdır aynı zamanda. Bu yineleme, yeniyi çıkardığı gibi eskiyi de beraberinde getirir. Badiou öncekine sunum (présenté) derken sonrakine temsil (représenté) adını verir. Ve her yineleme bir-gibi-sayılan olarak bir "yeni"lemedir bir bakıma ama diğer yandan oraya kadar olan bir-gibi-sayılmış-olanların da tekrar belirışıdir. Bir-gibi-sayma, yeni bir aşamada boşluğun ya da boş kümenin yeniden belirmesidir aslında. Diğer yandan bir-gibi-sayma, "farkın minimum, nerdeyse hiç olarak tanımlanabildiği yerde, [bir] durumun (situation) boşluğunun kenarında/sınırında"¹²çıkacağı için, esasen minimum farkın bir olarak sayılmasıdır.

⁸ Frege Gottlob, *Aritmetiğin Temelleri* (çev. H. Bülent Gözkan), YKY, İstanbul, 2008, s:170-173

⁹ Lacan Jacques. "...ou pire", *Séminaire XIX*, Basılmamış Yayın, 1971-72. /15.3.1972/

¹⁰ A.g.e. /19.4.72/

¹¹ Badiou Alain, *Being and Event* (Tr. Oliver Feltham), USA: Continuum, 2005, ss:67

¹² Hallward Peter, *A Subject to Truth*, Minneapolis & London: University of Minneapolis Press, 2003, s.163

Şu halde Lacan'da *Yad'lun*, Badiou'da ise *bir-gibi-sayma* varolmayanın tezahürü olarak bir ontolojinin nasıl gerçekleştiğini gösteren öğelerdir. Bu tezahürlerin sistematik olarak bir dökümü yani Aristoteles'den beri sorulan "varolanların" (burada aslında "varolmayanların") serimlenmesi nasıl yapılabilir? İşte Lacan ile ilgisinde Pascal Üçgenini bizim odağımıza oturtan bu sorudur.

Bir Varoluş Sistematığı: Pascal Üçgeni ve Doğal Sayıların Çıkışı

Her şeyden önce, daha önce belirttiğim gibi *Yad'lun*'ün temellenişi fark üzerinden oluyordu. Lacan bu doğrultuda fark üzerinden çıkan ilk 1'i *farkın aynılığı* olarak adlandırır.¹³ Fakat temelde yer alan aynılık değil farktır ve aynılık o farkın üzerinde inşa olur. Bundan dolayı da ilk 1, kendi eksiğinden çıkar. Bu şu demektir ki "Bir tam olarak Bir eksiğin olduğu yerde başlar"¹⁴. İlk 1'in çıkışı sonraki 1'lerin peş peşe çıkışını tetikler. Ve bu türeyiş bütünüyle üstsel (exponential) bir tarzdadır. Üstsel türeyişin olmasının nedeni "Bir'in ikililiğinden kaynaklanır"¹⁵. Yani fark üzerinden, kendi eksiğinin temelinden beliren 1, o farktan, eksiklikten kurtulmaya çalışan ikili bir durumdur aslında. Çünkü beliren aslında 0,1'li bir durum yani kendi eksiğinden ortaya çıkmış 1'dir. Dediğim gibi, 1, kendi eksiği (0'dan) kurtulmaya çalışır ama hiçbir zaman tam olarak bunu başaramaz. Başaramadığı noktada 0 ve 1 (*Yad'lun*) olarak kalır. Dolayısıyla üstsel bir sayım tarzının ikili tabanı böylece kurulmuş olur. Bundan sonra çıkacak her 1 bu ikili tarz temelinde çıkacaktır. Lacan Pascal üçgeninde 1'lerden oluşan bu ilk satırı *nade* olarak adlandırır. Sonraki satırların da ondan oluştuğunu belirtir. Fakat Lacan türeyişin nasıl olduğunu göstermek için zor bir yolu dener ve sonraki satırların "alt kümelerin sayımı" olduğunu belirtir. Bu, bütünüyle doğru olsa da (ve Badiou Lacan'ı bu ifade üzerinden izlemiş olsa da) "alt küme sayımının" aslında ne olduğunu açık kılmamız gerekmektedir. Bu bakımdan "alt küme sayımının" nasıl gerçekleştiğini Lacan'ın anlatısının çevresinde dolanarak şöyle ifade edebiliriz:

Öncelikle Lacan'ın "0 ve 1 aracılığıyla türetilmiş 2 yoktur"¹⁶ şeklindeki tespiti aynı zamanda 3, 4, 5... diğer sayılar için de geçerlidir. Sayıların çıkışı 0 ve 1 düzeyindedir. Dolayısıyla Pascal üçgeninin önce bu düzeydeki türeyişini göstermemiz gerekecektir sonra kolay bir şekilde normal görünümüne geçebiliriz.

Şimdi, ilk 1, kendi eksiği 0 üzerinden belirince beliren şey, 0 ve 1 olur. Bu yeni beliren 1 de bir fark ile belirmediği için ondan da yeni bir 0 ve 1 daha çıkar. Bu mantık böylece hep devam eder, yani hep yeni olarak çıkan,

¹³ Lacan Jacques. "...ou pire", *Séminaire XIX*, Basılmamış Yayın, 1971-72. /10.5.1972

¹⁴ A.g.e. /19.4.1972/

¹⁵ A.g.e. 15.3.1972/

¹⁶ Lacan Jacques. "...ou pire", *Séminaire XIX*, Basılmamış Yayın, 1971-72. /10.5.1972

yeni bir fark ortaya koyduğu için tekrar 0 ve 1 belirir. Şimdi bu türeyişi adım adım izleyelim.

0

0 1 ilk adım sonra

0

0 1

0 1 ikinci adım. Ve daha sonra

0

0 1

0 1

0 1 üçüncü adım. Fakat daha fazla ilerlemeden “alt küme sayımı” denen şeyin özünü oluşturan bir şeyden bahsetmeliyiz: Her bir aşamada o aşamaya kadar olan sayımın not alınması olarak bahsedebileceğimiz bir şeyden. Yani

0

0 1 ilk adımdan sonra ikinci adıma geçerken her iki adımı da şöyle göstermeliyiz:

0

0 1

0 1 0 1 (sonki 0 1 daha önce saydığımız adımdan geliyor. Onu önceden saydığımızı göstermeliyiz.) Böylece devam edersek...

0

0 1

0 1 0 1

0 1 üçüncü adım başlangıcı ve

0 1

0 1 0 1

0 1 0 1 0 1 0 1 önceki ikinci ve birinci adımların gösterimiyle üçüncü adım. Bu biçimde devam ettirdiğimizde şu sonuca ulaşırız:

0

0 1

0 1 0 1

0 1 0 1 0 1 0 1

0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1

....

(Şekil 1)

Bu şekil, 0'lerden arındırılmış olarak yani yalnızca “varlık” beyanına odaklı olarak yeniden çizilirse,

```
1
1 1
1 1 1
1 1 1 1 1 1 1
```

.....

(Şekil 2)

Şeklini elde ederiz. Dikkat edilirse bu Pascal Üçgeni'nin 1'li görünümüdür. Pascal Üçgeni'nin normal görünümü 1'lerin toplanmasından oluşmaktadır. Yani

```
1
1 1
1 2 1
1 3 3 1
```

... ..

(Şekil 3)

Her alt satırdaki sayı üstteki satırın sağ ve sol yanının toplamı olarak da gösterilebilir ki bu Pascal Üçgeni'nin asıl görünümünü bize verir. Bu asıl görünüm, Şekil 2'e oranla “alt küme sayımını” daha belirgin kılar. Fakat Şekil 2 ve Şekil 3 aslında özdeştir. Dolayısıyla ontolojik anlamda Pascal Üçgeninin türetimi ile varolanların (aslında var olmayanların) bir serimlemesi yapılmış olur. Şekil 2'den daha iyi anlaşılabilmesi gibi her düzey, -toplandığında- 2'nin üstsel bir ifadesidir. Çünkü sayım, çok temelde yer alan ve sürekli tekrar eden bir ikilik ile (0 ve 1'ler) gerçekleşmiştir. Bu da “2'nin erişilemezliği vardır”¹⁷ demektir.

Pascal Üçgeni'nin bu türeyişinden ise şunları öğrenmekteyiz:

1. Üçgen'in türeyişinde iki şey göze çarpmaktadır: Birincisi, Üçgen'in her düzeyi yeni bir *Yad'lun* olarak adlandırabileceğimiz yeni bir 1'in çıkışı ile mümkün olmaktadır. Ve bu yenilik sonsuza kadar tekrar etmektedir. İkincisi ise, her yeni 1'in çıktığı düzeyde, o düzeye kadar olan geçmiş 1'ler, sayımın doğru ilerleyebilmesi için dikkate alınır, yani hesaba katılır. Bu hesap aslında “alt küme sayımı” olarak da geçer ve formülü $2^{(x-1)}$ (2 üzeri x eksi bir)dir.
2. Her yeni 1'in, çıktığı an itibariyle sayımı gerçekleşmez ve onun hesaba katılması sonraki aşamada olur. Dolayısıyla sayım gecikmeli olarak, retrospektif bir tarzda hasıl olur.

¹⁷ Lacan Jacques. “...ou pire”, *Séminaire XIX*, Basılmamış Yayın, 1971-72. /10.5.1972

3. Her düzeyin ilerleyişi (her düzeydeki sayıların çıkışı değil!), Sıralama Sayıları'nı verir. Bu aynı zamanda Doğal Sayılar'ın da ilerleyiş düzenidir.
4. Türeyiş 0 ve 1 düzeyinde gerçekleşmiş olup her 1 ya da "varlık" beyanı kendi eksikliği ile yani kendi farkı ile eş zamanlı olarak mevcuttur. Genel anlamda ilerleyiş, ikili olarak yani "ikili karşıtlıklar" biçiminde meydana gelir.

Pascal Üçgen'inin bu türeyişi ve yapısal özellikleri *Varlık Ağacı* adını verdiğimiz ikili bir ağacın oluşmasında önemli bir rol oynar. İkili ağaç, "varolanlar"ı bir ağaç yapısında serimlediği gibi, onların birbirleriyle olan ilişkisini soyut bir bakış açısı altında bize sunar. Fakat bu ağaç hakkında daha fazla bir şey söylemeden önce bu kısımda son olarak Badiou'nun Doğal Sayılar'ın türetimine de bir göz atalım

Badiou'da da Lacan'da olduğu gibi boşluğun varlığının başlangıçta bulunduğunu biliyoruz. Boşluğun bu varlığı kendini her durumda (situation) çoğaltacak olan boş kümeyi bize işaret eder. Bu şöyle olur: Önce boşluğun çıkışı yukarıda bahsettiğimiz gibi "Sunulamayan'a hiçbir şeyin ait olmaması" üzerinden olur. Yani, "en az bir β vardır öyle ki ona ait hiçbir α yoktur"¹⁸ anlamında boşluk $\emptyset$ bir imkansızlık habercisi olarak belirir. Badiou'nun da dediği gibi "varlığın bir ilk noktası" sağlanmış olur böylelikle. Bundan sonra bir diğer-aynıyı (l'autre-meme) üreten kural gereklidir. Bir başka deyişle diğer her şeyi ontolojik anlamda üreten kural... "Ontoloji için varlığın mutlak olarak ilk noktası olan boşluğun adı" belirldikten sonra kuralın çıkışı da ufukta görünür: Bir-gibi-sayma. Badiou, söz konusu sayımı ontolojik anlamda anlatabilmek için ZF (Zermelo-Fraenkel) aksiyomatik sisteminin aksiyomlarını kullanır¹⁹. Bu noktada aksiyomların ayrıntısına girmeyeceğim ve yalnızca türeyiş kuralının mantığını vermekle yetineceğim. Bu kural temelde iki öğeden oluşuyor: 1) Bir kümenin alt kümelerini gösteren güç kümesi kavramı 2) Bir-gibi-sayma olarak bir kümenin *singleton*'ı kavramı.

İkinci maddeyi, Lacancı anlamda boşluk $\emptyset$ 'dan her yeni varlık beyanının çıkışını anlatan bir kavram olarak anlayabiliriz. Birinci maddeyi ise, Lacancı anlamda Pascal Üçgeninin her düzeyindeki bütün 1'ler olarak da düşünülebilir. Bununla birlikte, Badiou'nun ontolojisi bütünüyle aksiyomatik bir tarzda olup en iyi onun "matematik ontolojidir" düşüncesi merkeze alındığında anlaşılabilir. Dolayısıyla burada kullanılan Lacancı bağlam dikkatle ele alınmalıdır. Türetim gelirsek...

Önce boşluk $\emptyset$ 'in ilk sayımı $\{\emptyset\}$ 'dır. Bu aynı zaman da 0'dan ($\emptyset$) sonraki ilk, yani 1. Sıralama Sayısıdır. Bundan sonra, öncelikle bu kümenin

¹⁸ Badiou Alain, *Being and Event* (Tr. Oliver Feltham), USA: Continuum, 2005, ss:68

¹⁹ A.g.e. s. 91/151-153

singleton'i²⁰ bulunur ve kümenin sonki görünümüyle birleştirilir. Elde edilen bir sonraki Sıralama Sayısı'nı verir. Ve bu böyle devam eder. Örneğin $\{\emptyset\}$ 'in *singleton*'ı $\{\{\emptyset\}\}$ 'dir ve en sonki görünümü de $\{\emptyset\}$ olduğundan, sonraki Sıralama, $\{\emptyset\} \cup \{\{\emptyset\}\}$ yani $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ 'dir (Sıralama Sayısı 2). Bundan sonraki sayıyı bulmak için bu kümenin *singleton*'ı $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ 'dir. Sonki görünüm de $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ olduğundan sonraki Sıralama, $\{\emptyset, \{\emptyset\}\} \cup \{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ yani $\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ 'dir (Sıralama sayısı 3). Bu şekilde devam eder. Bütün mantık $a \cup \{a\}$ 'dan oluşur, yani sonki *singleton*'ın yine sonki Sıralama'ya eklenmesinden. *Singleton*'un mevcudiyeti Güç kümesinden çıkarılabilir ve eğer ona *sunum* dersek Güç kümesinde geri kalan öğelere *temsil* demeliyizdir. Buna göre, Sıralama Sayıları

$\emptyset$	0
$\{\emptyset\}$	1
$\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$	2
$\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$	3
$\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}\}$	4
$\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}\}\}$	5
....	....

(Şekil 4).

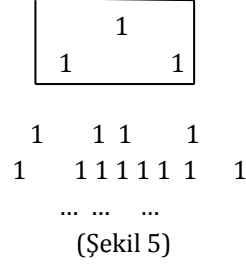
Böylece sonlu Sıralama Sayıları (sonra da sonsuz Sıralama Sayıları) ve dolayısıyla Doğal Sayılar meydana çıkmış olur.

Toparlarsam, buraya kadar hem Lacan'da hem de Badiou'da, varolanların bir sistematik serimlemesi olarak ontolojilerini incelemiş oldum. Ve yine buraya kadarki vermiş olduğum anlatı, Lacan ve Badiou'nun görüşlerine sıkı sıkıya bağlı idi. Şimdi bu bağlardan biraz uzaklaşarak Varlığın bu ontolojisinin başka bir biçimde de ele alınabilmesine odaklanacağım.

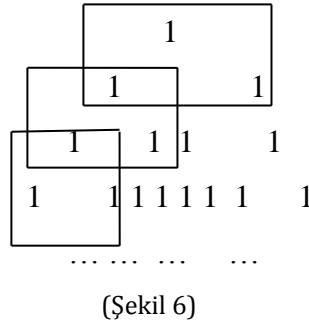
Varlığa Bütüncül Bir Bakış: Varlık Ağacı

Varlık Ağacı'nın genel bir betimlemesini yapabilmek için öncelikle Pascal Üçgen'ine geri gitmeyi ve her düzeyde yeni olarak beliren *Yad'lun*'ün çıkışına tekrar dikkat kesilmeyi öneriyorum. Çünkü dikkat edilirse, Pascal Üçgen'inin 1'li gösteriminde daha iyi görünebileceği gibi, bir yapı birimi Üçgen'in ilerleyişi boyunca kendini sürekli olarak tekrar etmektedir. Ve bu birimin tekrarı da, Üçgen'in başlangıcı ile başlamaktadır. Şekil 5'e bakarsak, Pascal Üçgeninin başlangıcında yer alan ve kutu ile gösterilen birimin temel yapı özelliğini şöyle anlatabiliriz:

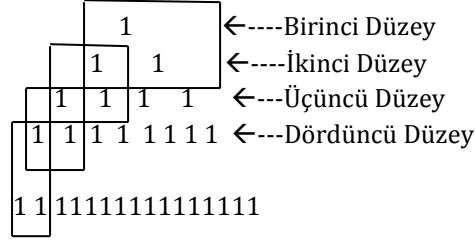
²⁰ Singleton'ın bulunması için şu yol izlenebilir: Örn. $G = \{a, b\}$ 'nin önce güç kümesi bulunur, $\{a, b, \{a, b\}, \emptyset\}$ ve sonra bu güç kümesinden G olmayan her şey çıkarılır, yani a, b ve $\emptyset$, geriye $\{a, b\}$ kalır. Yani G kümesini $\{G\}$ alırsanız (Zaten bir-gibi-sayma'da böyle bir şeydir) Singleton'ı bulmuş olursunuz.

Başlangıçta yer alan 1 önceki farkın sayımıdır ve bu sayımla beliren yeni farkın sayımı da kutuda sol alttaki 1 ile gösterilmektedir. Başlangıçta yer alan 1, kendinden öncekini saydığı için kendisi sonra sayılır (sayma hep gecikmeli ve geriye dönük (retrospektif) bir tarzda olur bu sebepten dolayı). Yani soldan ilerleyen 1'ler hep bir geriden gelir (Bu doğaldır çünkü saymaya sıfırdan başladık). Sonraki düzeyde de bu, kutuda sağ altta 1 ile tekrar gösterilir. Dolayısıyla Üçgen'de üçgen tarzında beliren bu yapıda ilk 1 tam olarak iki defa işlem görür; ilki sonraki aşamanın 1'inin çıkışı içindir ve ikincisi de kendisinin sonraki aşamadaki tekrarıdır. Yani bu birimin başlangıcında beliren her 1, bir kendinden sonranın çıkışında bir de kendisinin tekrar belirtiminde işlem görür. Eğer bu belirtim olmasaydı, saymada her yeninin çıkışı olurdu ama saymadaki en önemli unsur olan bu yenilerin birbirini izlemesinin gösterimi olamazdı. Bu yapısal birim ise, Üçgen'de sol taraf üzerinden tekrar eder (bkz. Şekil 6)

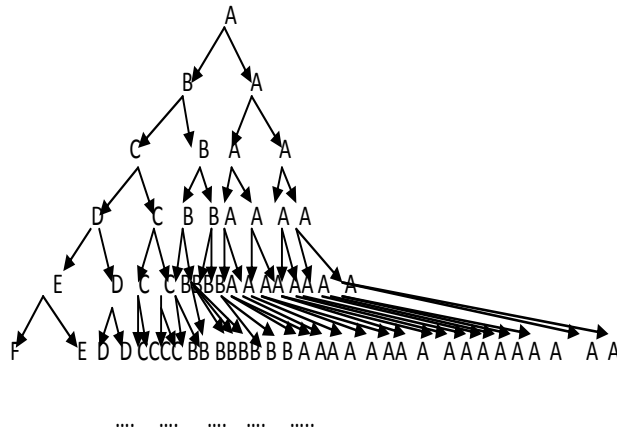
Pascal Üçgeni'nin eğer sol yanındaki bu birimin tekrarı göz önüne getirilirse, Üçgen daha şimdiden bir ikili ağaç görünümündedir. Fakat daha fazla ilerlemeden bu birimin dışında yer alan 1'lere de bakalım. Neden varlar? Dediğim gibi, saymada her yeninin çıkışı ile ondan öncekilerin işaretlenmesi gereklidir ki *oraya kadar olanın* sayımı gerçekleşsin. Bu durum tekrar sayım gibi bir şeyi ortaya çıkarır. Yani ilk kez sayılanların sonraki sayımlarda da sayımın doğru ilerleyebilmesi için beliriyor olmasını...

(Şekil 7)

Şimdi söz konusu ikili ağaç, *yeninin* yer aldığı birim dışında tekrar edenler için de vardır. Çünkü örneğin ikinci düzeyin üstünde 1 tane tekrar eden, yani önceki düzeyden gelen bir tane 1 vardır. O 1 tekrar ettiği için, tekrarı ikinci düzeyde gösterilebilir. Üçüncü düzeyin üstünde 3 tane tekrar eden, yani önceki düzeylerden gelen üç tane 1 vardır. Dolayısıyla bu 1'ler tekrar ettiği için, tekrarları üçüncü düzeyde gösterilebilir. Bu üç tane 1, permütatif olarak değişik şekillerde gösterilebilecektir. Dördüncü düzeyin üstünde 7 tane tekrar eden, yani önceki düzeylerden gelen yedi tane 1 vardır. Ve yedi 1 tekrar ettiği için, tekrarları dördüncü düzeyde gösterilebilir. Tabi değişik şekillerde... Ve böylece devam eder. (bkz. Şekil 7) Aslında mantık basittir: Her yeni çıktığında, önceki düzeyin 1'leri sonraki düzeye tekrar olarak geçer.

Böylece Pascal Üçgeni hem *yeninin* çıkışında (şeklimizde sol taraf²¹) hem de *eskinin* tekrarında (şeklimizde sağ taraf) bir ikili ağaç yapısındadır. Bu ağacı eski ve yeninin birlikteliğinde şekil 8'de şöyle gösterebiliriz:

(Şekil 8)

²¹ Sağ ve sol yönler mutlak değildir.

Ağaçta her düzeydeki permütatif ilişki hesaba katıldığında, her düzeyin *yeni*'si haricinde (en soldan ilerleyen dal haricinde), sırasıyla üçüncü düzeyden başlayarak bu permütasyon şöyle gösterilebilir:

BAA, ABA, AAB (üçüncü düzey)
 CBBAAAA, BCBAAAA, BBCAAAA, BBACAAA, BBAACAA, BBAAACA
 BBAAAAC, BACBAAAA, ...(Dördüncü düzey)
 DCCBBBBAAAAAAAAA, CDCBBBBAAAAAAAAA, ... (Beşinci düzey)

.....

Dikkat edilirse en solda ilerleyen *yeni*'nin konumu permütasyona dahil edilmemiştir. Çünkü *yeni*'nin belirşi eski ya da tekrar üzerinden olmamaktadır. Her *yeni* bir sonraki *yeni*'nin olanağını oluşturmaktadır. Peki ya *yeni*'nin bu konumu permütasyona dahil olur ve yatayda yer değiştirirse ne olur? Bunun yanıtını, dilerseniz ağacın Badioucu bağlamda aldığı anlamı keşfederken verelim.

Şimdi Badiou'ya geri dönelim ve bıraktığımız yerden devam edelim. Çünkü ağacı daha net kavramak için buna ihtiyacımız var. Badiou'da *yeni*'nin sayımı ve tekrar sayım (alt kümeler) için en önemli kavram Güç kümesidir. O halde boşluktan başlayarak hem *yeni*'nin türeyişi hem de tekrarların belirşi nasıl oluyor, görelim.

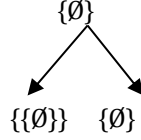
0 = 0
 1 = {∅}
 Güç Kümesi = {∅, {∅}} singleton = {{∅}}
 2 = {∅, {∅}}
 Güç Kümesi = {∅, {∅}, {∅, {∅}}} singleton = {{∅, {∅}}}
 3 = {∅, {∅}, {∅, {∅}}}
 Güç Kümesi = {∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅, {∅}}}, {{∅}, {∅, {∅}}},
 {∅, {∅}, {∅, {∅}}}} singleton = {{∅, {∅}, {∅, {∅}}}
 4 = {∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}
 Güç Kümesi = {∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}},
 {∅, {∅, {∅}}}, {∅, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}, {{∅}, {∅, {∅}, {∅, {∅}}},
 {{∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}, {{∅}, {∅, {∅}}},
 {∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}, {∅, {∅}, {∅, {∅}}},
 {{∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}, {∅, {∅}, {∅, {∅}}},
 {∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}}
 Singleton = {{∅, {∅}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}, {∅, {∅}}}}

...

Görülebileceği gibi, her düzey (Sıralama Sayısı) sonraki düzeyde Güç kümesinin öğeleri bakımından tekrarlanmaktadır. Sonraki düzeye geçerken bu, önceki düzeyin *singleton*'ünü o düzeyin Sıralama'sına ekleyerek olmaktadır. Yani *singleton yeni* olandır. Güç kümesi bütün alt kümeleri göstermektedir. Örneğin 4'ün Güç kümesi 3'ün Güç Kümesini bütünüyle içermektedir. Bununla birlikte önceki Güç kümelerinde yer almayan öğeler

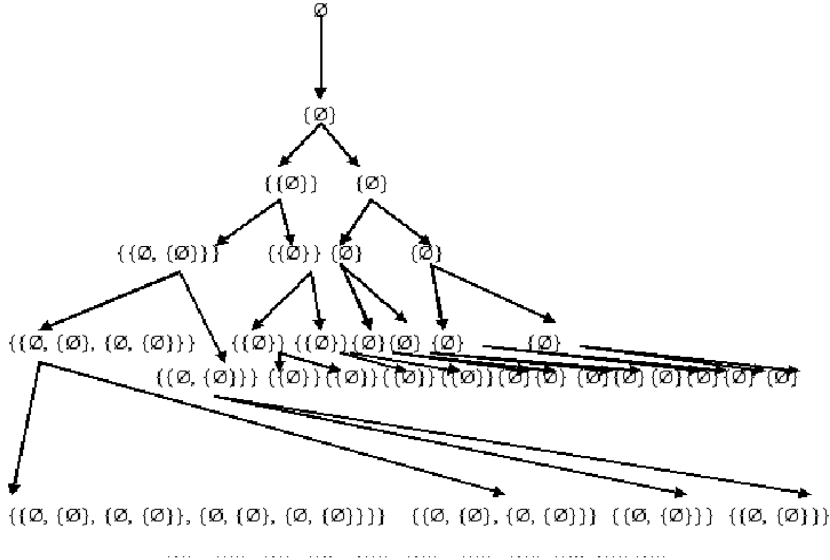
de var gibidir. Örneğin 4 için $\{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ önceki Güç kümelerinde yok gibidir (“gibidir” diyorum çünkü esasında Pascal Üçgen’inde de gördüğümüz gibi o öge öncelerde *kökensel* olarak vardır). Badiou, bu tür temsillere “Ur” (excroissance) temsil der. Çünkü önceki düzeyin temsil edilmeyenidir. Öncede olup sonra tekrar edilenler de *Normal* temsildir. “Ur” temsillerin statüsünü daha açık hala getireceğiz ama önce Badiou’nun yukarda belirttiğimiz ve aslında ZF küme kuramına dayanan düşüncelerini ağaç yapımızla kavramaya çalışalım.

Lacan’da olduğu gibi Badiou’da da ağacın kök düğümünü çıkararak şeyin sıfır ya da boşluk olduğunu söyleyebiliriz. Kök, yani $\{\emptyset\}$, hemen sonra $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ ’ı türetmişti. Bu düzeye geçerken *singleton* $\{\{\emptyset\}\}$ olduğundan *yeni* bu *singleton*’dır. Tekrar ise, $\{\emptyset\}$ ’dır. Dolayısıyla ağacı göstermek istersek, kök sonrası dallanma şöyledir:

(Şekil 9)

Devam edip de sonraki dallanmayı bulmak için sonraki Sıralama’nın, yani $\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ ’a gelirken kullanılan *singleton* $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ dir. Bu düzeye devreden tekrarlar ise, $\{\{\emptyset\}\}, \{\emptyset\}$ dir. Böyle devam ettiğimizde örneğin dördüncü düzeye kadar olan ağacı şöyle gösterebiliriz (bkz. Şekil 10):

(Şekil 10)
(Varlık Ağacı)

Şekil 10, Şekil 8'in "boş küme" temelindeki gösterimidir. Bu gösterimde, permütatif durumlar ihmal edilmiştir. Daha doğru bir gösterim için, yukarıda bahsettiğimiz permütasyonlar dikkate alınmalıdır. Ağaç, Varlığı bir kökenden başlayarak olası her varoluşu kapsayacak şekilde dallanarak tüketir. Bu aynı zamanda ZF aksiyomatik kuramının da bir gerçekleştirimidir. Dolayısıyla "matematik ontolojidir" düşüncesinin cisimleşmiş halidir. Ayrıca, ağacın kök düğümünden başlanarak herhangi bir yaprak düğüme kadar gezilmesi -permütasyonlar dikkate alındığında- sunum olarak ya da temsili olarak bir "varolan"ı (Badiou'nun *bir çoklukunu*) bize vermektedir. Örneğin Şekil 10'da kökten başlayarak dördüncü düğümün yaprağına kadar en solu izleyerek gelirsek, $\{\emptyset\} \cup \{\{\emptyset\}\} \cup \{\{\emptyset, \{\emptyset\}\} \cup \{\{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}\} = \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}\}$ 'ı ya da kökten başlayarak, üçüncü düzeyin soldan ikinci yaprağına gidersek, $\{\emptyset\} \cup \{\{\emptyset\}\} \cup \{\{\emptyset\}\} = \{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ nı buluruz. Bir başka örnek ise, kökten başlayarak dördüncü düzeyin sağdan ikinci yaprak düğümüne kadar - permütasyon hesaba katıldığında- izlenmesidir: $\{\emptyset\} \cup \{\emptyset\} \cup \{\emptyset\} \cup \{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\} = \{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ Şimdi yukarıda sorduğumuz soruyu tekrar sorabiliriz: Soldaki *yeni*, yani *singleton* kendi düzeyinin yatayında yer değiştirirse ne olur? Badiou'nun "Ur" dediği temsil ortaya çıkar. Örneğin üçüncü düzeyin *yeni*'sinin iki sağa kaymasıyla kökten oraya kadar geldiğimizde, $\{\emptyset\}, \{\emptyset\}, \{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\} = \{\emptyset, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ çıkar ki bu, üçüncü düzeye ait olmasına rağmen ikinci düzeydeki hiçbir şeyin tekrarı değildir ve dolayısıyla bir "Ur" temsildir. Aslında kökensel olarak bir tekrardır ama önceki düzeyin değil daha öncekilerin.

Son olarak ağaca ilişkin bir de şunu söylemeliyiz ki, her düzeyin yatay toplamı o düzeyin Sıralama Sayısı'nı bize verir. Örneğin üçüncü düzeyin yatay toplamı, $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\} \cup \{\{\emptyset\}\} \cup \{\emptyset\} \cup \{\emptyset\} = \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ dir ve üçüncü Sıralama Sayısıdır.

Varlık Ağacı'nda Aksiyomlar ve İlişkiler

Varlık Ağacı için burada vereceğimiz aksiyomlar ZF küme kuramında yer alan aksiyomlardır. Zaten Badiou'nun felsefi sistemi de ZF küme kuramına dayanmaktadır. Aksiyomları açık kılmak amacıyla yeri geldiğinde Lacanyen düşünce bazında incelediğimiz *Pascal Üçgen*'inin ilgili gösterimlerine de başvuracağız ve aksiyomların ağaç gösteriminde aldıkları anlamlardan da söz edeceğiz. Ama daha önce şunu belirtmeliyiz ki, Varlık'ın ağaç gösterimi düşüncesi belli açılardan Badiou'nun "Oluşturulabilir Hiyerarşi" kavramı ile ilişkilidir. Dolayısıyla ağacın teorik kavrayışı için söz konusu kavramdan da burada kısaca bahsedeceğiz. Bununla birlikte - permütasyonlar da hesaba katıldığında- Varlığın bu tarz bir ağaç gösterimi bildiğim kadarıyla bir ilktir.

Varlık Ağacı'nda geçerli olabilecek dokuz adet aksiyomu konu edindim. Bunlardan "Seçme Aksiyomu"nu diğer aksiyomlara dahil edersek ZFC (Zermelo-Fraenkel with Choice) küme kuramının, etmezsek de ZF (Zermelo-Fraenkel) küme kuramının aksiyomlarını özetle incelemiş bulunacağız. Aksiyomlar şöyle:

1. Kaplamsallık Aksiyomu: Bu aksiyom kümelerin aynılığını ve başkalığını belirtmek amacıyla hizmet eder. İki kümenin öğeleri aynıysa, bu iki küme özdeş, değilse başkadırlar. Badioucu anlamda bu, α 'ya ait çokluklar β 'ya ait çokluklarla aynı ise α ve β 'nin aynı ya da özdeş olduğu anlamına gelir ve şöyle ifade edilir:

$$(\forall \gamma) [(\gamma \in \alpha \leftrightarrow \gamma \in \beta) \rightarrow (\alpha = \beta)]$$

Bunun sonucu α ve β 'nin ayırt edilemez bir biçimde özdeş olduklarını olumlarız. Ağacımızdan örnek vermek gerekirse, şekil 10'da kökten başlayarak üçüncü düzeyin soldan üçüncü $\{\{\emptyset\}\}$ ve dördüncü $\{\{\emptyset\}\}$ düğümleri özdeştir. Her iki kümenin de tek öğesi $\{\emptyset\}$ vardır ve onlar da aynıdır. Şekil 8'de aynılık ve başkalık, şekildeki harflerin aynı ya da başka olması ile kolayca izlenebilir. Ayrıca aynı şekil üzerinde, aynılığın herhangi bir *Yad'lun*'ün kendisi ile tekrarının karşılaştırmasından oluştuğu kolayca görülebilir. Bu da Badiou'da şu anlama gelir ki temsil, sunumun bir adı yada ismen (nominal) mühründen başka bir şey değildir,²² ontik anlamda özdeştirler.

2. Temel Aksiyomu: Bu aksiyom, *yeni*yi temellendireni anlatır. Diğer deyişle kaplamsallıkta bahsedilen başkalığı/ötekiliği daha radikal bir tarzda vurgulayarak Öteki'ni belirtir. Badiou temel aksiyomu ile birlikte "doğal" ve "tarihi" ayrımı yapar: Bir durum-varlığı hiç *singular* terim içermiyorsa "doğal" içeriyorsa "tarihi"dir. Bu aksiyom ayrıca, bir Russell paradoksuna yol açan "kendine-ait olma"yı engeller. Varlık Ağacımızda sol kolda ilerleyen her düğüm buna örnektir ve "tarihsel"dir, diğerleri de "doğal"dır.

3. Sonsuzluk Aksiyomu: Bu aksiyom, sonlu öğeleri sınırlayan bir limit Sıralama sayısının olduğunu belirterek sonsuzun başlangıcını adeta bu limit Sıralama sayısından başlatır. Bu en küçük limit Sıralama sayısı w_0 (Aleph 0) olup sonsuz Sıralama sayıları bu sayıdan sonra yer alırlar. Varlık Ağacı bakımından aksiyom, ağacın bitimsizliğini ve bütünlenemezliğini anlatır.

4. Yerine koyma Aksiyomu: Bir kümenin bütün öğelerinin bir başka kümenin öğeleriyle yer değiştirebileceğini anlatır. Bu yerine koyma işlemi

---

²² Baki Burhaniddun, Badiou's Being and Event and the Mathematics of Set Theory, Bloomsbury Academic, 2014, s.108

ile verilen bir çoklunun tutarlılığının kendi bağlamına dayanmadığı, genişletilebilir olduğu iddia edilir. Varlık Ağacımızda bu aksiyom ile çeşitli yerine koymalar sayesinde ağacın belli bir noktasından başka bir noktasına gidilebilirlik ifade edilmiş olur. Örneğin Ağacın ikinci düzeyin sol dalı $\{\{\emptyset\}\}$ dır. $\{\emptyset\}$ 'ı $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ ile değiştirirsek, $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ elde ederiz ki bu üçüncü düzeyin en soludur.

5. Birleştirme Aksiyomu: Adından da anlaşılacağı gibi bu aksiyom küme birleşiminin gene bir küme ile sonlanacağını anlatır. Varlık Ağacımızda; herhangi iki düğümü alır birleştirirseniz yine bu ağaçta bir başka düğüme çıkmış olursunuz.

6. Boş küme Aksiyomu: Ağacın kök düğümünü anlatan aksiyomdur. Türeyiş boş küme temelinde olduğu için Russell paradokslarının çıkışı dışlanmıştır.

7. Alt küme ya da Kısımlar Aksiyomu: Şu ana kadar bahsettiklerimizden de açıktır ki herhangi bir kümenin öğelerinin alt kümesi daima vardır. Varlık Ağacımızın ilerleyiş mantığı temelde bu aksiyoma dayanmaktadır.

8. Ayırma Aksiyomu: Verilen herhangi bir kümenin belli öğelerini ayırarak bir küme yapabiliriz. Örneğin, Varlık Ağacında, dördüncü düzeyin en sol düğümü $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ 'nün $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ ögesini alırsak $\{\{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$ nı elde ederiz ki bu üçüncü düzeyin en soludur.

9. Seçme Aksiyomu: Seçme aksiyomu diğer aksiyomlara göre daha "özel" bir aksiyomdur. Aksiyom şöyle ifade edilir: Bir küme verildiğinde, bu kümenin boş olamayan öğelerinin her birinin bir temsilinden oluşan bir küme vardır. Yani, bir f fonksiyon vardır öyle ki α kümesi verildiğinde eğer $\beta \in \alpha$ ise, $f(\beta) \in \beta$ dir. Burada "Yerine Koyma Aksiyomu" aslında, verili bir küme için (f fonksiyonu olarak yerine koyma ile) o kümenin öğelerinin temsili öge seçimini garantilemektedir. Fakat bu sonlu kümeler için böyledir. Sonsuz kümede seçimin varlığı problematiktir. Çünkü bu durumda, böyle bir fonksiyonun nasıl tanımlanacağı ya da gerçekleştirileceği sorun olur. Varlık Ağacı açısından bakıldığında, sonlu düğümlerin ayırt edilebildiği her noktada, ağacın düğümleri öğeleri bakımından seçilerek yeni bir düğüme geçiş yapılabilir.

Bu aksiyomla birlikte "Oluşturulabilir Hiyerarşi"den kısaca bahsetmek istiyorum. Bu kavram Badiou'da uzun uzadıya incelenir. Tartışma her ne kadar literatürde geniş bir yer tutsa da inceleme özünde, bir başlangıçtan başlayarak sonrakinin bir kurala göre çıkarsanarak oluşturulmasını anlatır. Bu bakımdan ele alındığında Varlık Ağacı, bütün düğümleri itibariyle oluşturulabilir. Bu şöyle bir pratik sonuç doğurur: Varlık Ağacından koparılan her salkım yine bir ağaç olarak kendini gösterir.

Sonuç Çıkarımlar

Buraya kadarki anlatımımızdan da açık olacağı gibi Varlık Ağacı her şeyden önce Aristoteles'den beri ontolojideki bir gayreti açığa vurur: Olanların, varolanların serimlenmesidir bu. "Varolan" kavramı burada her ne kadar Lacan ve Badiou nezdinde esasen bir "varolmayışı" işaret etse de, amaç Aristoteles'den beri aynıdır: Mevcut olanların sayılıp dökülmesi. Ayrıca bu sayıp dökmenin aksiyomatik bir temelde yapılması da mevcutların birbiriyle ilişkisinin deşifresi anlamına gelmektedir. Böylece Varlık Ağacımızdan da anlaşılabilceği gibi her mevcudun hem ontolojik olarak nerede yer aldığı hem de diğer mevcutlarla ilişkisi kolay bir şekilde görülebilmektedir. Ağaç belli bir türetim kuralı dahilinde dallanıp budaklandığı için mevcutların birbirleriyle olan ilişkisi bu kural etrafında örülür. Önceki bölümde de belirttiğim gibi bu kuralın çekirdeğinde "yeni" olanın çıkışı vardır. Yeni'nin hep "yeni" olarak çıkışı bu ontolojiyi, kuralın verdiği basit bir tekrarın aksine, yine "yeni"liklere sürer. Bu arada tekrar edilen anlamında eski olan da, ağaçtaki yerini "yeni"nin yanı sıra almıştır. İşte bu noktada türeyişin bir ağaç biçiminde olması yeni ya da tekrar eden her türlü mevcudun birbirleriyle kurduğu ilişkiyi anlamlandırır. Bu anlam, türeyen her şeyin ikili bir ağaç biçiminde türemiş olduğu ve mevcutların birbirleriyle olan ilişkisinin temel olarak sahip-üye ilişkisi olarak görülebilmesinden oluşur. Bu Varlık Ağacı ile ilgili vermek istediğim ilk saptamadır.

İkinci olarak şunu söylemeliyim ki Varlık Ağacı'nın hem Lacanyen hem de Badioun türetimi bir bütün olarak alınmalıdır. Bu Lacan ve Badiou'nun düşüncelerinin aynı olduğu anlamına gelmez (öyle değildir...) ama ağacın türetimi için her ikisine de gereksinim olduğundan dolaydır. Bu anlamda, Lacan desteği deyim yerindeyse ağacın genetik yapısını göstermesi bakımından, Badiou ise ağaçtaki ilişkileri çözümleme açısından değerlidir.

Ağaç gösteriminin kendisinde barındırdığı bir başka zenginlik ise, ağacın bir ikili ağaç olması, yani dallanmasının ikili bir biçimde olmasıdır. Ağacın bu tarz bir ağaç olmasının temel nedeni, çıkışı itibariyle ikili karşıtlıkları yansıtır olmasından dolaydır. Bu ise ağacın real dünya ile ne derecede uyum içerisinde olduğunu gösteren bir göstergedir adeta. Çünkü real dünya ikili karşıtlıkların yığılmasından başka bir şey değildir. İki'nin çeşitli şekillerdeki bir tezahürü olarak görebileceğimiz ağacımız İki'yi yalnızca her düğümünde değil aynı zamanda dallanmış yapısında da işaret etmektedir.

Şu halde Varlık Ağacı, her mevcudun kavram adlarını göstermese de, onları soyut bir bakış açısı altında serimlemektedir. Ve bu serimleme oluşturulabilir bir tarzdadır, yani her düğümün ya da düzeyin oraya kadar nasıl oluştuğunun hakkı verilebilir. Belki de bundan sonraki amaç, bu soyut serimlemeyi temel alarak kavram adları belli yeni serimlemeleri türetmek olmalıdır.

KAYNAKÇA

- BADIOU Alain, Being and Event, (Tr. Oliver Feltam), Continuum, USA, 2005
- BADIOU Alain, L'Étre et l'événement, Editions du Seuil, Paris, 1988
- BAKI Burhanuddin, , Badiou's Being and Event and the Mathematics of Set Theory, Bloomsbury Academic, 2014
- CALCAGNO Antonio, Badiou and Derrida, Politics, Events and Their Time, Continuum, 2007
- DURSUN Yücel, "Lacan'ın Düşüncesindeki "Bir" Eksik Üzerine", *MonoKL*, İstanbul, sayı: 6-7, 2009
- DURSUN Yücel, "Badiou'da İki'yi Dengeye Oturtmak ya da Bir'in Hesaba Katılışı", *FLSF*, Ankara, Sayı 15, 2013
- FREGE Gottlob, Aritmetiğin Temelleri (çev. H. Bülent Gözkan), YKY, İstanbul, 2008
- HALLWARD Peter, A Subject to Truth, Minneapolis & London: University of Minneapolis Press, 2003
- LACAN Jacques, "L'identification", *Séminaire IX*, Basılmamış Yayın, 1961-62
- LACAN Jacques, "...ou pire", *Séminaire XIX*, Basılmamış Yayın, 1971-72
- LACAN Jacques, "L'angoisse", *Séminaire X*, Basılmamış Yayın, 1962-63.
- LACAN Jacques. "Identification", *Seminar IX*, Translated by Cormac Gallagher from unedited French Manuscripts.,1961-62.
- LACAN Jacques. "Anxiety", *Seminar X*, Translated by Cormac Gallagher from unedited French Manuscripts.,1962-63.
- LACAN Jacques. "...Or worse", *Seminar XIX*, Translated by Cormac Gallagher from unedited French Manuscripts.,1971-72.